

In tijden van welvaartsverlies is de vakbeweging des te harder nodig.

Hoge inflatie en de oorlog in Oekraïne zorgen voor snel stijgende energieprijzen en duurder wordende boodschappen in onze supermarkten. Tegen die achtergrond pleit de grootste vakbeweging in ons land, de FNV, voor hogere lonen en een prijsplafond voor energie. Wat valt er vanuit het katholiek sociaal denken over dit voorstel te zeggen?

Waarde van de vakbeweging

De eerste sociale encycliek *Rerum Novarum* verscheen in 1891. Door de industrialisatie was de samenleving in snel tempo veranderd. Veel arbeiders werkten in fabrieken voor een karig loon. Zo konden veel arbeidersgezinnen niet op een waardige wijze leven. Paus Leo XIII tekende daar protest tegen aan. Arbeiders moesten zich organiseren om door onderhandelingen een rechtvaardig loon te realiseren. De paus riep werkgevers op om dat ook mogelijk te maken. In Nederland waren rond 1900 tal van minderheden bezig met een emancipatiestrijd. Gereformeerde, sociaaldemocratisch en rooms-katholieke arbeiders organiseerden zich volgens verzuilde patronen in eigen vakbonden. Stap voor stap werden hogere lonen gerealiseerd en een reeks van sociale wetten. De meeste sociologen zien in de zestiger jaren van de vorige eeuw op tal van terreinen een trendbreuk. De collectieve emancipatie was voltooid. Velen verlangden naar een individuele emancipatie. Deze ontwikkeling had grote gevolgen voor alle organisaties die Nederland stutten. Niet alleen voor de kerken of de politieke partijen maar ook voor de vakbeweging.

Factor arbeid beschermen

In Nederland kwam het door de ontzuiling in 1982 tot een fusie van het sociaaldemocratische NVV en de katholieke NKV. De nieuwe naam van de gefuseerde vakbeweging werd Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV). Al jaren ziet de Federatie het aantal leden teruglopen. In het algemeen zijn er steeds minder werknemers georganiseerd. Met als gevolg dat de factor arbeid minder invloed heeft. Mij lijkt dat geen gunstige ontwikkeling. Juist in ons polderland is een sterke vakbeweging ontzettend belangrijk. Voor het overleg tussen werkgevers en werknemers over CAO's maar ook voor rustige en geordende arbeidsverhoudingen.

Hogere prijzen

Terug naar de recente voorstellen van de FNV. Vanuit het katholiek sociaal denken zijn er meerdere wegen naar een rechtvaardig sociaal beleid. Hogere lonen en een prijsplafond voor energie zijn twee mogelijke opties. Maar economen noemen alternatieven om de koopkrachtcrisis aan te pakken. Ieder voorstel heeft bijna altijd naast voordelen ook nadelen. Dat vraagt om wijsheid bij degenen die in de huidige situatie plannen moeten uitwerken.

Uiteindelijk is het aan de regering, het parlement en de sociale partners om het juiste pakket samen te stellen. Het katholiek sociaal denken kan daarbij zeker richtinggevend zijn. Het gaat immers altijd om het beschermen van de waardigheid van mensen. Armoede tast die waardigheid aan. Juist in de huidige omstandigheden moet onderlinge solidariteit het parool zijn. Voor het gemiddelde gezin van vier personen zijn boodschappen en energie het laatste jaar met zo'n 500 euro per maand gestegen. Het ondersteunen van zwakkere schouders is uitermate belangrijk als gezinnen met kinderen met een dergelijke lastenverzwaring te maken krijgen. In deze tijd van onzekerheid is inzet voor het algemeen belang noodzakelijk. Als wij alleen aan ons individuele of groepsbelang denken, zal uiteindelijk de sterkste partij aan het langste einde trekken. Dat kan toch in ons huidige Nederland niet de bedoeling zijn.

Onbehagen

Ons land heeft op dit moment onmiskenbaar te maken met welvaartsverlies. Juist in een samenleving waarin het christelijk sociaal denken serieus wordt genomen, zal worden gestreefd de schade voor mensen aan de onderkant zoveel mogelijk te beperken. Maar in de huidige situatie dreigen ook delen van de middenklasse in ernstige problemen te komen. In ons land leeft begrijpelijk veel onbehagen. Juist nu kunnen wij populisten missen die vanaf de kant staan te roepoeteren zonder verantwoordelijkheid te nemen. Veeleer hebben wij nu behoefte aan serieuze politici, werkgevers en vakbondsbestuurders die in elkaars schoenen durven te gaan staan en zoeken naar oplossingen die recht doen aan de mensen in ons goede vaderland. Het gaat met name dan om het veilig stellen van de bestaanszekerheid van de meest kwetsbaren. Vanouds een centrale taak voor iedere vakbeweging.

Mgr. dr. Gerard de Korte is bisschop van 's-Hertogenbosch